

ვერც მიიღებს. სათათბირო ამ პროექტს დასაბუთებს იმ რედაქციით, რომელიც საქალაქო საკრებულო და საფინანსო კომისიამ შეიმუშავა.

მორიგ საკითხად 116 დეპუტატის მიერ შეტანილი კანონპროექტია, საბოლოო ფარგლების შეცვლის თაობაზე.

შეჯავაფი. ეს საკითხი დღეს მხოლოდ ებრაელებს ეხებათ, რადგანაც საერთოდ 17 ოქტომბრის მინიჭების სრულებით არ შეესაბამება. მთავრობა აცხადებს ყველა მოქალაქეთა თანასწორობას, ხოლო ებრაელების მიმართ კი ასეთ კანონს აუშავებს, რაც ძირითადად უწინააღმდეგე კანონს, მით უმეტეს, რომ ებრაელები ყოველგვარ სახელმწიფო ვალდებულებას ეწყვიან. ებრაელთა სამოსახლო ფარგლის განსაზღვრა აღმინისტრატორული პოლიტიკური თვითნებობას იწვევს. ებრაელთა საკითხი, მთელს რუსეთს უფლებრივად საკითხია. ამისათვის ეს პროექტი კომისიას უნდა გადაეცეს. (მემარცხენეები ტაშს უკრავენ).

შარვაჯი შარვა. მიამიტობა იმისი ფიქრი, ვითომც 17 ოქტომბრის მინიჭებამ ებრაელებზე რუსეთის ხალხის აზრი შესცვალა. მაკლავის წინადადება შეუწყნარებელია. ებრაელთა ძალად შეტანა საგრძობელია და მასთან გამკლავება ადვილიც როდია. სასაქლო სახელმწიფო იმაზე სწუხდეს, რომ ებრაელთა სასოკმელოდ ფართე ასპარეზი არა ჰყოფნის. ებრაელების გარჯილობა ექსპლუატაციაში გამოიხატება. ამისათვის საჭიროა ყველა ის ჩუქრუბებიც ამოვიფოსოთ, საიდანაც ებრაელები აკრძალულ ფარგლებში ძვრებიან ხოლმე, ხოლო ის აღმინისტრატორნი, რომელნიც მათ ჯეროვნად ვერა სდარაჯობენ, გავაკრიბებოთ ხოლმე. ჩვენ ებრაელთა მწვალელობა კი არა, რუსობის დაფარვა გვსურს ებრაელების ძალმობრეობისგან.

რაც რუსეთიდან შორს იქნებიან ებრაელები, მით უკეთესი (ტაშის ცემა მარჯვენა).

შარვაჯი შარვა. ამისთანა კანონპროექტების შექმნა საქმეს ვერ უშველის. ებრაელები არც მთავრობისა და არც მესამე სათათბიროსაგან ხეირს ირ უნდა ელოდნენ. ერთად ერთი. მხსნელი გზისაა, რომ ებრაელნი სხვა ერებთან ხელისხელ ჩაკლებულნი ერთნაირად

უნდა იბრძოდნენ მთავრობის წინააღმდეგ.

გუჩუაფი თავმჯდომარეობას. ბარონი ჩერკასოვი. არსებული ფარგალი, სადაც ებრაელებს ცხოვრების ნება ეძლევათ და აქედან წარმოშობილი შეზღუდვები რომ განვარდობდ, ებრაელებს მთლად განვდევნიოთ რუსეთის ფარგლებიდან. ნაციონალისტთა სახელით ორატორი თხოულობს, ეს კანონპროექტი უარ-ჰყონ, რადგანაც ძვირფასი სამშობლოსი საჭიროებასა და სარგებლობას აფხვებს. (ხანგრძლივი ტაშის ცემა მემარჯვენეთა და ნაციონალისტთა).

ნისსელოვი. ებრაელთა საცხოვრებელ ადგილთა ფარგლის მოსაზრებას ობოულობს არამც თუ სახელმწიფოებრივი კეთილ განიერება, არამედ რუსეთის ღირსებაც.

ფრადამანი. ეს პროექტი პირველი ნაბიჯია 6 მილიონიან ებრაელ ხალხს საჭიროებათა დასაცავად დასამართლიანობა მოითხოვს ეს კანონპროექტი სათათბირომ მიიღოს და განიხილოს.

შარვაჯი. ამ პროექტის მიღება რუსეთის ხალხის პატივსმობასა და სინდისის საქმეა.

მატიონი. ეს პროექტი კომისიას გარდაეცეს განსახილველად.

რადიჩევი. სამართლიანობა და უფლება ყველასთვის თანასწორი უნდა იყოს. სახელმწიფოში ან უფლებმა მბატონობს, ან უპირატესობა. ყველა რუსეთის მოქალაქეს გადავლა-გადამოსვლის უფლება უნდა ჰქონდეს. გაუმარჯოს კანონის წინაშე ყველას თანასწორობას.

ანდრეიშვილი. პროექტის წინააღმდეგია, რადგანაც ებრაელები რუსეთს გადალახვენ.

გუჩუაფი პროექტის მომხრეა. ბახადაფიანი. 6 მილიონი ებრაელობა 150 მილიონ რუსობას ვერ გადალახავს, ამისათვის პროექტის მომხრეა.

ტაშაშინი. უმჯობესია ებრაელებზე კი არა რუსეთის მკვიდრ მოსახლეებზე ითათბიროთ. 208 ხმით 188 წინააღმდეგ პროექტი კომისიას გარდაეცა.

შემდეგი სხდომა საღამოზე.

სადამის სხდომაზე კამუტინი თავმჯდომარეობს.

კავკასიაში პოლიკონიკ დურასოვისგან გადასახლებულთა მიერ მიწების ნასყიდობის უკანონობაზე ფი-

ნანსთა მინისტრის განმარტებას იხილვენ.

შარვაჯი შარვა. მინისტრის განმარტებით შეკითხვის მიზანი მიღწეულია, ამისათვის მორიგ საკითხებზე გადავიდეთ.

შარვაჯი შარვა. მინისტრის განმარტებამ შეკითხვის დებულებანი ვერ შეარყია. პირიქით, მინისტრის განმარტებამ დაადასტურა, რომ საჯარეობა ბანი ამ საქმეში ისე მოქცეულა, როგორც ჩარჩი და მყუდველი. ამისათვის ს. დემოკრატები აცხადებენ: მორიგ საკითხებზე გადავიდეთ, ხოლო მოვიხსენიოთ რომ

მინისტრის განმარტება დამაკაყოფილებლად ვერ მივიჩნევთ, და ბანკის მოქმედება კი უსინდისო მოქმედებად ვსცანით, რამაც გლხობა გადატაცება გამოიწვია.

ნეკრასოვი. კადეტთა სახელით აცხადებს, ს. დემოკრატთა ფორმულას მივებრძობოდით, თუ იქიდან აპოზიტივობა სრულიად სამართლიანი მხელი საგლეხო ბანკის არაკეთილსინდისიერ მოღვაწეობაზე.

90 ხმით 62 წინააღმდეგ, უბრალოდ გადადიოდა მორიგ საკითხებზე. შემდეგი სხდომა პარასკევს მოახდება.

ორი ნაღმოსანი ააშენოს. მინისტრი უპასუხებს ორატორებს და აღნიშნავს: უკვე აშენებული ორი ნაღმოსანი „კონდერსე“ და „ვოლტერი“ მიმდინარე წლის მეორე ნახევარს მზად იქნება.

მომხსენებელი შოშე ემდურის სოციალისტებს, რომელთაც განაცხადებს, ვითომ დებულებები დამოკიდებული იყვნენ კერძო მრეწველთაგან. ამის გამო სოციალისტთა და რესპუბლიკანელთა შორის განუთქილება მოხდა.

ლონდონი. ირლანდიის პარტიამ გადაწყვიტა მეფის კურთხევაში არ მიიღოს მონაწილეობა.

სოფია. ხალხის წარმომადგენელთა სესიის სხდომა გადაწყვიტეს 15 თებერვლამდე გაგრძელდეს. მინისტრ-სტამბულელთა პასუხისგებაში მიტეხის გამო დიდი კამათი ასტყდა.

ირბიტი. ტყვიით მოვაჭრეთა კრებამ გადაწყვიტა, ეთხოვოს მინისტრთა საბჭოს თავმჯდომარეს, გამოსცეს კანონი, რომელიც აუკრძალავს ვაჭრებს სამუშაო (ცხოველი) ხოცვას.

ბერლინი. გაზეთები იტყობინებენ, რომ ჩრდილო პორტუგალიაში ანტირესპუბლიკანური მოძრაობა დაიწყო.

პარიზი. პორტუგალიის მისსია არეულობაზე არავითარ ცნობებს არ იტყობინებთ.

ჯედა. საიდ-იდრისის მომხრეებმა სუდაში ქარავანი დაატყვევეს, რომლისაც 80 აქლემით მოჰქონდა სანოვანე ხაჯის ჯარისკაცნი. გუბერნატორი ლორანი მცირე რაზმით ლაშობდა გაერთიანებულ ქარავანი, მაგრამ უკუგდებულ იქნა. მოკლულია 50 კაცი.

ვაშინგტონი. პალატამ 1912 წლისათვის გემთა სამშენებლო პროგრამაში მიიღო. ამ პროგრამით გადაწყვეტილია აშენდეს ორი ნაღმოსანი, ორი ქვა-ნახშირის გემი, 8 კონტრ-ნაღმოსანი და 4 წყლიქვემ მავალი ნავი.

კელცი. ღამე ქუჩაზე რევოლუციით მოჰკლეს კონდუქტორად ნამყოფი ბოლკოვოი. ბოროტ-გამზრახველთა დაქერის დროს, სტრეინიკებს ერთი სახლის სახურავიდან სროლა აუტყეს. ერთი თავდამკვემელთაგანი მოჰკლეს, ორი მიიღო. ერთი სტრეინიკი მოკლულია.

აათინი. სამხედრო სასამართლომ პოლიკონიკი კულუმბინი უღანაშაულოდ სცნო.

ბერლინი. ლანდტაგი. რკინის გზათა ხარჯთ-აღრიცხვის კომისიის სხდომაზე პოლონელმა კორფანტის აზრი გამოხატვა, რომ რკინის გზის სამმართველო ყოველ დონის ძიებას სცილიობს პოლონური ენა განდევნოს. რკინის გზის პოსამსახურეთა აღქმადილი აქვთ სამშობლო ენაზე ლაპარაკი ოჯახშიც კი. რკინის გზის ერთი მოსამსახურე, რომელსაც საუზმე პოლონურ გაზეთში გაეცხა, 15 მარკით დააჯარიმეს. ვარშავაში და კრაკოვაში პოლონელებს უფრო რბილად ექცევიან. გზათა მინისტრმა განაცხადა, ტყუილია, ვითომ პოლონურ ენაზე ლაპარაკი იკრძალებოდეს ოჯახში, რაც შეეხება მოსმსახურეთ, მინისტრმა განაცხადა, რომ მოსამსახურეთ ნაბრძანებო აქვთ გერმანულად ილაპარაკონ.

ბუდაპეშტი. ავსტრიის დელეგაცია. მასარიკი აცხადებს, რომ მან გადაწყვიტა ლოკუმენტების სიყალბე ამხლოს ერენტალს. ერენტალმა იცოდა, რომ ლოკუმენტები, რომელთა სიყალბე საოლაიკოვიმაც უკვე დაამტკიცა, მხოლოდ გერმანულ ენაზე იყო.

რ უ ს მ ი ი

პეტერბურგი. კიევის სამოსამართლო პალატის ბრალდებლის ამხანაგი ეკატერინოდარის საოლქო სასამართლოს თავმჯდომარედ დაინიშნა.

ლუგანსკი. გუშინ საღამოთი მოიჯარაღრე მულის თავს დეტენდ და სამისი მანეთი მოსტყვეს. ბოროტ-განმზრახველებმა მოჰკლეს პოლიციელი, დასტრეს მოქალაქე. უბნის ზედამხედველი და პოლიციელი. ორი მძარცველი შეიპყრეს, ერთმა თავი მოიკლა, ორი დაიშალა.

პეტერბურგი. სამხედრო მინისტრი სამსახურის საქმეების გამო აქედან გადო.

სარდობსკი. ბერ-მონაზონი ილიოლორე დაბრუნდა.

გვატარია. ქალაქის დაბელ ადგილებში წყალმა სახლები წოლკა.

სტუდენტების მოძრაობა

(პეტერბურგის დეპუტატთა სააგენტოებთან)

ყაზანი. საბეთლო ინსტიტუტში სტუდენტთა ერთმა ჯგუფმა დეფიცივა გამოაცხადა. მეორე კურსზე ლექციების კითხვა ძალით შესწყვიტეს. პოლიცია გარს შემოერტყა ინსტიტუტს და ყველა იქ დამსწრე ჩასწრა. დირექტორმა გამოაკრა განცხადება, რომლისთაც აუწყებთ სტუდენტებს, ინსტიტუტი არასდროს არ დაიკეტება, და ვინც გაფიცვას გამოაცხადებს, წელიწადი დაეკარგება.

მოსკოვი. სტუდენტების მოძრაობის გამო მოთავსებულ წერილებს თანავის აკრძალეს „რუსი. ვედ.“ და „რან. ლტ.“ ნომრები. მზრუნველმა ყველა თხოვნები პროფესორებისა, რომელნიც სამსახურს თავს ანებებენ, პეტერბურგში გაგზავნა.

კიევი. ქალთა უმაღლეს კურსების საქმიანო განყოფილების შედარგოვრობა საბჭომ დაადგინა, გამოცხადდა მსმენელებს, რომ ყველა, ვინც კი ლექციებს არ დაესწრობა, წელიწადს დაჰკარგავს.

პეტერბურგი. უნივერსიტეტს კვლავ პოლიცია იცავს, შესდგა მხოლოდ ერთი პროფესორის ლექცია. პირველ საათზე ქიმიური ომ-სტრუქტა მოახდინეს იმდენად მოშხამულ ნივთიერებით, რომ უნივერსიტეტში დარჩენა ყოველად შეუძლებელი გახდა. პოლიცია იძულებული გახდა უნივერსიტეტიდან გასულიყო. პროფესორები აუღი-ტორაში ვერ შევიდნენ.

აღება. საქმიანო ფაკულტეტზე ქიმიურ ობსტრუქციის მოხდენა განიზრახეს. დაატყდას ორი.

სტუდენტების მოძრაობის შესა-

დეპუტატი

(პეტერბურგის დეპუტატთა სააგენტოებთან)

ყაზანი. საბეთლო ინსტიტუტში სტუდენტთა ერთმა ჯგუფმა დეფიცივა გამოაცხადა. მეორე კურსზე ლექციების კითხვა ძალით შესწყვიტეს. პოლიცია გარს შემოერტყა ინსტიტუტს და ყველა იქ დამსწრე ჩასწრა. დირექტორმა გამოაკრა განცხადება, რომლისთაც აუწყებთ სტუდენტებს, ინსტიტუტი არასდროს არ დაიკეტება, და ვინც გაფიცვას გამოაცხადებს, წელიწადი დაეკარგება.

მოსკოვი. სტუდენტების მოძრაობის გამო მოთავსებულ წერილებს თანავის აკრძალეს „რუსი. ვედ.“ და „რან. ლტ.“ ნომრები. მზრუნველმა ყველა თხოვნები პროფესორებისა, რომელნიც სამსახურს თავს ანებებენ, პეტერბურგში გაგზავნა.

კიევი. ქალთა უმაღლეს კურსების საქმიანო განყოფილების შედარგოვრობა საბჭომ დაადგინა, გამოცხადდა მსმენელებს, რომ ყველა, ვინც კი ლექციებს არ დაესწრობა, წელიწადს დაჰკარგავს.

პეტერბურგი. უნივერსიტეტს კვლავ პოლიცია იცავს, შესდგა მხოლოდ ერთი პროფესორის ლექცია. პირველ საათზე ქიმიური ომ-სტრუქტა მოახდინეს იმდენად მოშხამულ ნივთიერებით, რომ უნივერსიტეტში დარჩენა ყოველად შეუძლებელი გახდა. პოლიცია იძულებული გახდა უნივერსიტეტიდან გასულიყო. პროფესორები აუღი-ტორაში ვერ შევიდნენ.

აღება. საქმიანო ფაკულტეტზე ქიმიურ ობსტრუქციის მოხდენა განიზრახეს. დაატყდას ორი.

სტუდენტების მოძრაობის შესა-

ახალი ამბები

მინისტრთა საბჭოში შეაკეთ კანონპროექტი ამიერ კავკასიაში გლეხთა დროებით ვალდებულებათა მოსპობის შესახებ. გამოსყიდვა მთავრობის დახმარებით უნდა მოხდეს.

განზრახვა, ქალაქის გამგეობის წევრებს შორის სამუშაო ამ

სხვა სეზონებში თვალსაჩინოა, ქუთაისის გუბ. კი მუშის ფასი სეზონებში ისე ძლიერ არ განსხვავდება. მაშასადამე, ქუთაისის გუბერნიაში მუშის ქირა ისე არ იცვლება, როგორც ტფილისის, და უფრო მაგრად სდგას. რაც შეეხება დედაკაცის ხელ-ფასს, იგი უფრო იაფად ჯდება, ვიდრე მასაკის ზოგიერთ სეზონებში, როგორც ვახუშტულში ან ვახუშტულში დედაკაცის ხელი თითქმის ორჯელ იაფად ჰფასობა. ქუთაისის გუბერნიაში დედაკაცის ხელი უფრო ძვირად ტფილისის და ქუთაისის გუბერნიაში დედაკაცის ხელს ვიდრე პირობების ექვემდებარება, როგორც მამაკაცისა. საერთოდ ტფილისის გუბერნიაში მუშა უფრო იაფად ქირავდება ვიდრე ქუთაისში. სამუშაოზე ვერ აღუწინააღმდეგო მუშად სოფლის მცხოვრებნი რამდენი 98 ვაღის; არ ვიცით, რამდენად გავრცელებულია ჩვენში დედაკაცის გაქირავება. ჩვენს მოყვანილთა აქ ის მაგალითები, რომელსაც მუშის საზღოს აძლევს დამქირავებელი. მიგმართოთ ეცხო სხვა მაგალითებს, როდესაც მუშა ქირავდება თავისი სახლოთი. ტფილისის გუბერნიაში მამაკაცს მშობარნი აძლევს 50 კაპ., ვახუშტულზე—65 კა., ვახუშტულში 96 კა., შემოდგომაზე—61 კა.; ქუთაისის გუბერნიაში—63 კა., 89 კა.; 97 კა., 88 კა.; დედაკაცს—ტფილისის გუბერნიაში: 32 კა., 40 კა., 55 კა., 37 კა.; ქუთაისის—41 კა., 46 კა.; 60 კა., 53 კა. რაც ზევით ვთქვით ქეშმარიტია აქაც. საყურადღებო ის არის, რომ ვახუშტულის მუშის ქირა

მუშა-ხელის უასამი

ჩვენი მეურნეობის, ჩვენი ქვეყნის ეკონომიურ ცხოვრების სტატისტიკური გამოკვლევაში ძლიერ იშვიათად იმეკდება. ამ გვარ შრომების გამოკვლევებს ხელს უშლის საჭირო, სანდო მასალის უქონლობა. კავკასიის სამეურნეო საზოგადოების მიერ გამოკვლევებული სამეურნეო მიმოხილვა საქმეს გვიადვილებს და ნებას გვაძლევს ჩვენი სოფლის ეკონომიურ ცხოვრებაში ჩავხედოთ. მართალია, გამოკვლევებული მასალები ნებას არ გვაძლევს სასე და ფართო სურათი წარმოვიდგინოთ, თუ რა ეკონომიურ პირობებში ცხოვრობს ჩვენი სოფელი, ჩვენი ეკონომიურ კეთილდღეობის დედაპოძი დღეს-დღეობით მაინც.

ერთ ჩემს წერილში აღვნიშნე, რომ ჩვენს გლეხს საკმაო მიწა არა ჰქვს და ცხოვრების სახსარის მოსაზოგებლად იძულებულია სოფლიდან ქალაქად გაიხიზნოს, თუ სხვა გზით მისი ნაყოფიერების შევსებას ვერ შესძლებს. უმიწო გლეხობა, რომელიც საერთოდ საქართველოს გლეხობის საკმაო დიდ ნაწილს წარმოადგენს, ხშირად სოფლიდან გაიხიზნის მაგივრად სცილობს სხვას დამქირაოს, ან თავის ახლო-მახლო მეზობარე სოფლებში, ან ქალაქში გადის და იქ ეძებს სამეურნეო საშუალოს. გლეხს განსახლებული ვაღით ქირაობენ. ვაღ-

სამ გვარია: 1) მუშა აქირავებს თავის ძალას ერთის წლით, ან რამდენიმე წლით, 2) დროებით, (სეზონობით) განსაკუთრებით ზაფხულობით, 3) დღიურად. სოფლად ჩამოსული მუშა მოკლე ვაღით სამეურნეო მუშაობის გაცხარების დროს ქირავდება.

სოფლის მუშის ხელფასი ორგვარია; ფულით ეძლევა, ან და ნივთიერად. მაგალითად, მუშას აძლევენ ტანსაცმელს, საკვებს მასალას, მოსავლის ნაწილს, ან მიწას, თავის მოზოგონილების დასაცავად. განვიხილოთ მხოლოდ მუშის ფულით გამოხატულს მუშის ხელფასს. ვინაიდან შრომის ამ გვარი დაჯილდოება უფრო გავრცელებულია და მასალაც ნებას გვაძლევს საუბარო განვარდობთ. მეორე გვარი ჯილდოს შესახებ არავითარი მასალა არა მქვს და იძულებული ვარ უკუ ვაგლო.

რა მიზეზებზეა დამოკიდებული მუშის ხელფასის რაოდენობა? ამ საკითხის გარშემო დიდი კამათი და სჯამასია მწერლობაში. ჩვენ კამათს არ გამოუდგებით, აღვნიშნავთ მხოლოდ უმთავრესს: მუშა ხელის ჯილდოს დაფასება დამოკიდებულია იმაზედ თუ რამდენი თანხისფერი მუშა არის გამოსული და მზათა თავის ძალა გააქირაოს და აგრეთვე რამდენათ დიდი მოთხოვნილება არის ამ ემათ მუშა ხელ-

მდგომარეობისა, ჩვენ მხედველობაში უნდა ვიქონიოთ არა მარტო მუშის ჯილდო არამედ უნდა ვიცოდეთ რამდენ საათს ანდომებს სოფლის მუშა თავის საქმეს, ე. ი. უნდა ვიცოდეთ სამუშაო დღის რაოდენობა, მაშასადამე თუ მასალა ნებას მოგვცემს უნდა დაუპირდაპიროთ ერთი მეორეს—მუშის ჯილდო იმ ვაღს, დროს, რომელსაც მუშა ანდომებს მუშაობას. გარდა ამისა უნდა ვიცოდეთ თუ რა უჯდება მუშას საკვები მასალა, რომ გამოვიკვლიოთ მოგება რჩება მუშას, როდესაც აქირავებს თავის ძალას, თუ წავება.

რაც შეეხება სოფლის მუშის სამუშაო დღის რაოდენობას ამას შესახებ უტყუარი ცნობები ჩვენ არა გვაქვს. დავიკრებთა და გამოკიდობით ვიცით, რომ სამუშაო დღე სოფელში ხშირად უდრის 10-12-14 საათს, 12-საათიანი სამუშაო დღე ძლიერ ხშირი და ჩვეულებრივი მოვლენაა. მხოლოდ სოფლის სამუშაო დღე ძლიერ განიზრახვა თავის თვისებით, ხასიათით და პირობებით ქარხნის მუშის სამუშაო დღიდან. მუშის ქირა ჩვენ სოფელში სხვა-და-სხვა გვარისა და ხასიათისა. ამ განსხვავებაზე დამოკიდებულია, რასაკვირველია, სამუშაო ჯილდოც. მუშას ქირაობენ შამთარში, ვახუშტულზე, ვახუშტულში და შემოდგომაზე. მუშას ქირაობენ დღიურად მისი სახრდოთი, ან დამქირავებლის სახლოთი, მაშინ მუშის დღიური ქირა უფრო ნაკლებია, ვინაიდან დამქირავებელი სამუშაო

მდგომარეობისა, ჩვენ მხედველობაში უნდა ვიქონიოთ არა მარტო მუშის ჯილდო არამედ უნდა ვიცოდეთ რამდენ საათს ანდომებს სოფლის მუშა თავის საქმეს, ე. ი. უნდა ვიცოდეთ სამუშაო დღის რაოდენობა, მაშასადამე თუ მასალა ნებას მოგვცემს უნდა დაუპირდაპიროთ ერთი მეორეს—მუშის ჯილდო იმ ვაღს, დროს, რომელსაც მუშა ანდომებს მუშაობას. გარდა ამისა უნდა ვიცოდეთ თუ რა უჯდება მუშას საკვები მასალა, რომ გამოვიკვლიოთ მოგება რჩება მუშას, როდესაც აქირავებს თავის ძალას, თუ წავება.

რაც შეეხება სოფლის მუშის სამუშაო დღის რაოდენობას ამას შესახებ უტყუარი ცნობები ჩვენ არა გვაქვს. დავიკრებთა და გამოკიდობით ვიცით, რომ სამუშაო დღე სოფელში ხშირად უდრის 10-12-14 საათს, 12-საათიანი სამუშაო დღე ძლიერ ხშირი და ჩვეულებრივი მოვლენაა. მხოლოდ სოფლის სამუშაო დღე ძლიერ განიზრახვა თავის თვისებით, ხასიათით და პირობებით ქარხნის მუშის სამუშაო დღიდან. მუშის ქირა ჩვენ სოფელში სხვა-და-სხვა გვარისა და ხასიათისა. ამ განსხვავებაზე დამოკიდებულია, რასაკვირველია, სამუშაო ჯილდოც. მუშას ქირაობენ შამთარში, ვახუშტულზე, ვახუშტულში და შემოდგომაზე. მუშას ქირაობენ დღიურად მისი სახრდოთი, ან დამქირავებლის სახლოთი, მაშინ მუშის დღიური ქირა უფრო ნაკლებია, ვინაიდან დამქირავებელი სამუშაო

სხვა სეზონებში თვალსაჩინოა, ქუთაისის გუბ. კი მუშის ფასი სეზონებში ისე ძლიერ არ განსხვავდება. მაშასადამე, ქუთაისის გუბერნიაში მუშის ქირა ისე არ იცვლება, როგორც ტფილისის, და უფრო მაგრად სდგას. რაც შეეხება დედაკაცის ხელ-ფასს, იგი უფრო იაფად ჯდება, ვიდრე მასაკის ზოგიერთ სეზონებში, როგორც ვახუშტულში ან ვახუშტულში დედაკაცის ხელი თითქმის ორჯელ იაფად ჰფასობა. ქუთაისის გუბერნიაში დედაკაცის ხელი უფრო ძვირად ტფილისის და ქუთაისის გუბერნიაში დედაკაცის ხელს ვიდრე პირობების ექვემდებარება, როგორც მამაკაცისა. საერთოდ ტფილისის გუბერნიაში მუშა უფრო იაფად ქირავდება ვიდრე ქუთაისში. სამუშაოზე ვერ აღუწინააღმდეგო მუშად სოფლის მცხოვრებნი რამდენი 98 ვაღის; არ ვიცით, რამდენად გავრცელებულია ჩვენში დედაკაცის გაქირავება. ჩვენს მოყვანილთა აქ ის მაგალითები, რომელსაც მუშის საზღოს აძლევს დამქირავებელი. მიგმართოთ ეცხო სხვა მაგალითებს, როდესაც მუშა ქირავდება თავისი სახლოთი. ტფილისის გუბერნიაში მამაკაცს მშობარნი აძლევს 50 კაპ., ვახუშტულზე—65 კა., ვახუშტულში 96 კა., შემოდგომაზე—61 კა.; ქუთაისის გუბერნიაში: 63 კა., 89 კა.; 97 კა., 88 კა.; დედაკაცს—ტფილისის გუბერნიაში: 32 კა., 40 კა., 55 კა., 37 კა.; ქუთაისის—41 კა., 46 კა.; 60 კა., 53 კა. რაც ზევით ვთქვით ქეშმარიტია აქაც. საყურადღებო ის არის, რომ ვახუშტულის მუშის ქირა

გვარად განაწილდეს: გამგეობის პირველი განყოფილება ჩაბარდეს—ნ. პ. ქოჩიავეს, მეორე (ფინანსური)—გ. დ. თურულს, მესამე (საღმამეონებლო)—თავ. ა. მ. არღუთისკის და მეოთხე (გადსახადები)—თავ. ნ. ვ. არღუთისკის.

პეტერბურგში ა. ი. ხატისოვის ყოფნის დროს ქალაქის მოსახლეობის მოვალეობას გამგეობის წევრი ნ. პ. ქოჩიავეი შეასრულეს.

კავკასიის სასოფლო სამეურნეო საზოგადოების საბჭომ დაადგინა, მერძეობის სკოლას გახსნის შედინი მამულში, ბორჩალოს მაზრაში. სკოლის გეგმის შედგენა და შესაფერ შუამდგომლობის აღძვრა ცხოველთა მომწვენებელ ბიუროს დაეკისრა.

ქუთაისის ქალაქის მოსახლეობის მოვალეობაზე ი. მ. ჩიქოვანისა და კ. ნ. ჩიქვანიძის კანდიდატურას ასახელებენ.

ტფ. ვიცე-გუბერნატორმა უკვე დაასრულა გამოძიება „თავისუფალ სიყვარულის ღვიძლ“ საქმისა.

ტფ. ქალაქის საბჭოს კანცელარია შეუდგა იმ მასალებს შუგროვებს, რომელიც რაიმე მხრივ ეხება ქალაქის თვითმმართველობის დაარსებისა და მის მოღვაწეთა ისტორიას.

ცნობილია ავიატორმა ვახლიძემ წინადადება მიიღო ერთს ამერიკელის მდიდრისგან, 100,000 დოლარად ნიუ-იორკიდან სან-ფრანცისკოში გადაფრინდეს. მანძილი 4,000 კილომეტრია.

9 თებერვალს თავის მოკვლის განზრახვით ნიშნულურ სპორტი დალი ავჭალის ქუჩაზე მცხოვრებმა ქალმა ნინო სოლომონის ასულმა დავალი შეიღმა, მაგრამ დროზე უშველეს და სიკვდილს გადაარჩინეს.

ბათუმის გუბერნატორმა ნაზარეტიძის მოხსენება წარუდგინა იმ უბედურების შესახებ, რომელიც მოხდა ბათუმში ცილის ამინისა და დიდის თოვლისაგან.

უწ. სწავლა წელიწადში 300 მან. პენსია დაუნიშნა მღვდლებს: გიორგი კვერცველიას და ლეონტი გაწერელიას.

ტფ. ქალაქის გამგეობა წინადადებას აძლევს ქალაქის საბჭოს, შუამდგომლობა აღძვას, რათა ცეცხლის მჭრბელი რაზმი ქალაქის თვითმმართველობას დაექვემდებაროს.

ტფ. გუბერნატორის განკარგულებით შესდგა სავანებო კომისია, რომელმაც უნდა გამოსცადოს ის პირნი, რომელთაც საპოლიციო უბნის შედამხედველობა, ან ბოქალეობა სურთ.

სოფელ ხაშში (ტფ. მაზრა) წვრილი კრედიტის ამხანაგობა იხსნება. ძირითად თანხის შესადგენად ამხანაგობას სახელმწიფო ბანკმა 1,000 მან. მისცა.

8 თებერვალს ქალაქის საბჭომ დაადგინა კომისია ტრამვაის ღირებულებაზე, რომელიც 5,132 მანეთით დაეკისრა.

საქართველოს სამხედრო გზაზე მოძრაობა შესწყდა.

ქართულ გზებ „საქმე“-ს თანამშრომელი თ. თურმანიძე, რომელიც შარშან დაბრუნდეს რუსეთი ასტრახანის გუბერნიაში გადასახლეს.

7 თებერვალს ტფილისში შეიკრეს მიხეილ ბიანდუროვი, რომელიც ადმინისტრაციული წესით გადასახლებული იყო და თავის ნებით დაბრუნდა.

9 თებერვალს ტფილისში შეიკრეს 60 უმასპორტო.

რაჭოვან სვამიანთან გვტობანებენ, იქ დიდი ყინვა უფიჭავს. მტკვარი გაყინულა, გეგების მიმოსვლა მტკვარზე შეწყვეტილა და მას სანაოსნო გზაზე გასაშლეს დროს 5 კაცი დაღუპულა. ქალაქში 30 ღუპანს წვეწვი გაქვინდა და სულ გაღამაჟდა.

8 თებერვალს გრამაფაფის ქუჩაზე ახლეს მჭრებში შეხვეულია ბავშვი, ხელგამათია სქესის, დასახლებით კრთის თავს.

მ უ თ ა ი ს ი

მიუხედავად იმისა, რომ 6 თებერვალს მთელი დღე თოვლდა და ქუთაისში სიარული ამ ტემპად დიდ სიძნელეს წარმოადგენს, წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების ადგილობრივ განყოფილებას სასარგებლოდ გამართულმა საღამომ დიდ ძალი ხალხი მოიხილა. საღამოს პროგრამა სინტერესოდ იყო შედგენილი. ახალგაზრდა მომღერალმა ნანობაშვილმა თავის მიხედნული მღერით მოხიბლა საზოგადოება, რომელმაც იგი ხანგრძლივი ტამბაკით დააჯილდოვა. ბანაკის სცენაზე გამოხვალის თან ახლდნენ ბნინი ნანობაშვილი, დავით კლდიაშვილი, კოტე მყაშვილი, ი. ნიკოლაძე და ალ. შანშიაშვილი.

ბნმა მყაშვილმა და ალ. შანშიაშვილმა თავისი ლექსები წაიკითხეს, რითაც საზოგადოება ენაყოფილი დარჩა. დასასრულ დაიდგა ცოცხალი სურათები.

საერთო შემოსავალი საღამოსი, როგორც ამოხაზნ, 800 მან. აღემატება, წმინდა შემოსავალი ჯერ გამორკვეული არ არის.

ქალაქის თავის არჩევნები კვლავ გადილა. მიზეზი ის არის, რომ გამოურკვეველი იყო საკითხი ქალაქის თავის ჯაფაგირის შესახებ. 7 თებერვლის სხდომაზე 3000 მან. ნაცვლად, ქალაქის თავს 4000 მ. დაუნიშნეს. დღეს დღემდე ერთად ერთი კანდიდატი ქალაქის თავის ადგილზე თ-დი იღია ჩიქოვანია, რომელმაც თანახმაა უკვე გამოაცხადა კენჭის ყრაზე, თუ შესაფერი ჯამაგირი დაენიშნება ქალაქის თავს.

ქუთაისში უკვე დათბა, თოვლი დნება, გატეხილ თოვლებზე სიარული მეტად გაძნელებულია; დიდს წყალ-დიდება მოელოან.

სამ სოფლის მასწავლებლების

(დაი წერნელი)

წარსულ 1910 წელს გამოვიდა ცირკულიარი მასწავლებლების საენსიო კასის დაარსების თაობაზე. სახალხო განათლების მინისტრი ცირკულიარით იტყობინებოდა, რომ 1911 წლის 1-ლი იანვრისთვის უნდა შეიქმნა საზოგადოებრივი განსაზღვრული თანხას, მას უფლებად ეძლეოდა კასის ჩაწერილიყო ნამსახური წლების ჩარიცხვით. როგორც ვაგეფთ, იმერეთის სამრევლო სკოლების მასწავლებლები თითქმის ყველანი ჩაწერილან საენსიო კასისში, რადგანაც მათ როგორცა დაუგიათ ეს კანონი. ჩვენ, გურების სკოლების მასწავლებლები, ჩამოვჩით ამ კანონის სარგებლობას. უბრალო ხმებს, რომელიც ვახვებთ იცო, არ დაგვიტყველებს, თითო ცირკულიარსაც ავსცილთ-საბჭოსაგან ოფიციალურ ცნობას ველოდით მაგრამ იმედი გავგუქვდა. საქირია და აუცილებელია ამ შეცდომის გასწორება. კარგი იქნებოდა, რომ მაზრის სკოლების მეთვალყურე ადგირიდეს საკითხს, სადაც ჯერ არს, რომ არ დაჩინდეს ის მასწავლებლები საენსიო კასის გარეშ (რა თქმა უნდა მსურველები), რომელთაც არ შეუტანიათ გამოცემული კანონის თანახმად საენსიო კასისში საწევრო % წარსულ 1910 წლის დეკემბერში. ვგონებ ზნეობრივად მოვალენი არიან ბბ. მეთვალყურენი ზემო მოხსენებული სკოლებისა, მიიღონ შესაფერისი ზომები თუ როგორ მოექცეთ რომ არ ავსცილდეთ ამ საენსიო კასს.

ა. ზედაზნელი.

ქართული სალამი ხარბინი

ხარბინში მცხოვრები შეგნებული ქართველების მეთაურით და მცოდნეობით, წელს ნინობას, 14 იანვარს, პირველად ჩაეყრა საბრძოლველი ხარბინში ქართულს ეროვნულს საღამოს.

საღამო გამართა: „მანჯურიაში მყოფ ქართველთა ურთიერთ შორის დახმარებ საზოგადოების“ სასარგებლოდ. საღამომ დიდძალი საზოგადოება მიიზიდა.

საღამოს დასაწყისში წაითხული იქნა მოკლედ ცხოვრება და მოღვაწეობა ქართველთა განმანათლებლის წმინდა ნინოს ცხოვრება. დადგმულ იქნა წმ. ნინოს სახიერების სურათი. შემდეგ ამ საღამოსათვის განგებ მომზადებულმა, ეროვნულს ტანისამოსში გამოწყობილმა ქართველ მომღერალთა გუნდმა იმღერა ძველი ქართული ეროვნული სიმღერები. შემდეგ დაიდგა ბატ. ვალ. გუნის დრამა „დაძმავა“.

ამის შემდეგ ბატ. შარმანდინაშვილის მეთაურობით კიდევ იმღერა ქართველ მომღერალთა გუნდმა რამოდენიმე ქართული სიმღერა.

დასასრულ გამართა ქართული და ევროპიული ცეკვა. ამ საღამომ დიდძალი საზოგადოება მიიზიდა და ძლიერ კარგის შთაბეჭდილებით ნასამოვრები დაბრუნდნ სახლში.

ლარიზ მოსწავლეთა დამხმარე საზოგადოება

(თ ე ღ ა ვ შ მ)

მიმდინარე წლის 30 იანვარს 30 წელიწადი შესრულდა, რაც თელავის საბოქალაქო მასწავლებელთა დამხმარე საზოგადოებას არსებობს.

არც ერთი საქველმოქმედო საზოგადოებას თელავში ასეთი დღეგრძელი არა ჰქონია. როგორც სათაურად სჩანს მიზანი მეტად სიმპატიურია, დარბ მოსწავლეთა სწავლის ფულიდამ განთავსუფლება. ამ საზოგადოებას სათავეში თელავში უნდა იდგას ანა ივ. ვოლოხოვის უფლავს, რომელიც არა ჰქონია. ვაგის თავის შრომას და ენერჯიას საზოგადოების ნაყოფიერ მოქმედებისათვის. თუმცა საზოგადოების წევრთა რიცხვი თითებზე ჩამოითვლება, მაგრამ მის სასარგებლოდ ხშირად იმართება გასართობი საღამოები და შემოსულის ფულით დარბ მოსწავლეთ ეხმარება.

გუსურებ ამ საზოგადოებას ხანგრძლივ სიცოცხლეს და მოქმედების გაორკეცებას, როცა უფრო საქირი ხდება მისი დახმარება, რადგანაც ცხოვრება გართულდა-გაძნელდა, სწავლის წყურვილმა იმატა და სწავლის ფასიც გაორკეცეს (წინელ 8 მ. იყო, ეხლა 16 მანეთია).

2 თებერვალს ამავე საზოგადოებამ, ქ-ნ ვოლოხოვის მეცადინეობით „შობის ხე“ გაუმართა საბოქალაქო სასწავლებლის შეგირდებს. თუმცა თავის დროზე არ იყო იგი, მაგრამ სჯობია გვიან ვიდრე არასოდეს. მგონი დიდი ხანი არ დაევიწყებოთ მოსწავლეთ სიამოვნება და სიხარული, რომელიც ამ საღამოზე განიცადეს. სასიამოვნო სანახაფი იყო გაბრწყინებულ და მორთულ ხის გარშემო პატარების ვივილი-ვილი, თამაში და სიმღერა. დრო გამოვებოთ მოსწავლენი ლექსებსა კითხულობდნენ, ხლო მომღერალთა გუნდი სიმღერებს ასრულებდა; ამას გარდა უკრავდა სახანდარი და მეგობრები ცეკვავდნენ. ყველა ეს კარგ შთაბეჭდილებას ახდენდა მასწავლებლებზედაც. 3 საათზე მოსწავლეთ ბილი დაურვიგეს და ნასამოვნებით გაისტუმრეს სახლებში.

დაწავებული

მე კი ამას ვიტყვი, დღეს კანტორა საციციანოს მთისა ცხვრის პატრონებს საძოვარში თითო სულენ 6 კ. ახდენენ და, როდესაც ხაზინაზე გადავა, დარწმუნებული ვარ, სულზე—20 კ. გადაახდენენ.

ამ მთის მონაწილეებს საკმაო ინტელიგენცია ჰყავს, შეძლებულნიც, დარბისელები თავადნიც.

მით უფრო იოლ ნატროშვილის ამბი ვერ გამოვა, აგრეთვე გამოამაჟიკონი და სხვ. შემოტყულები არიან—და რას დახმარებენ?

ერთმა შეძლებულმა კაცმა მთერმა საამილბებრო მამულში იყიდა 100 დესეტინა ტყე და უპატრონოდ უგდია, დაე, იყოს აგრიო, თავის დროზე ფასი დაეღებო, ამისი არ იყოს, რას ეჩქარებოდნენ?

სოფლად

აქამიანს ვარგებდა, რაც მის თავსეზე ნდებდა, უკეთესობისაგან მიიხრებოდა. ზემო საციციანო მთის კანტორას დაუდგენია მთავორანი აღვილები ხაზინას მიჰყიდოს სიგრით

64,068 დესეტინა. დღემდე არა მჯეროდა ამ მამულის გაყიდვა, რადგანაც მის გაყიდვას იურიდიულად ბევრი დამბარკოლებელი მიზეზები ჰქონდა.

როგორც ქალაქებიდან სჩანს, ამ მამულის გაყიდვაზე თ-დ ციცივილებს ხაზინასთან კი ხანია, მოლაპარაკება ჰქონიათ. ამ საქმის დაწყებია ნიკოლოზ კაფაფოვა—მონაწილე თ-დ ციცივილებისა. პირველად მან აღძრა მინისტრთა საბჭოს თავმჯდომარისგან შუამდგომლობა, საიდანაც კავკასიის სახელმწიფო მამულების მმართველზე ბრძანება გამოიკა. ამ ბრძანების-მებრ სახელმწიფო მამულების მმართველისაგან 29 ოქტ. 1910 წ. ემბანა გორის მაზრის ტყის გამგეს, ადგილობრივ დაუყოვნებლივ დათავოღებოს საციციანოს მთა, ცნობები შეჭკირფოს და თავისივე დასკვნით წარმოადგინოს თუ რამდენად სასარგებლო იქნება ამ მამულის შექენა მთლათ, ან არა და ნაქრობით, როგორ და რა გზით შეიძლება გამოიყენოს სახელმწიფო მამულების მმართველობამ თუ ხაზინამ იგი შესყიდო.

საქმე ასეა დაყენებული, ვინც არ მოისურვებს გაყიდვას, მას მამულიდან კუთვნილ წილს გამოეყოფენ. კანტორა საციციანოს მთისა ატყობინებს ყველა მონაწილეს, ვინც გაყიდვას არ მოისურვებთ, მთავრობა თქვენს წილს მოგიზამათო.

საციციანო მთაში 140 მონაწილე იქნება, 100-მა მონაწილემ უკვე მოაწერა ხელი გაყიდვაზე დადასტურებული ნოტარიუსისგან 29 დეკ. 1910 წ. დანარჩენ მონაწილეებს ეუწყათ, რომ 25 თებერვალამდე ვადა ეძლევათ, რათა გამოაცხადონ სურვილი ამ მთის გაყიდვაზე, წინააღმდეგ შემთხვევაში, მათი წილი გაუყიდავი დარჩება.

როგორც ეტყობა საქმე საფუძე-ლიანად დაუწყებიათ და საციციანო მთის გაყიდვა ფაქტურად უნდა ჩაითვალოს.

ზემო საციციანოს მთა მდებარეობს სამ მაზრაში—გორისა, ბორჩალოსი და ახალციხისა, შეიცავს, როგორც ზევით მკვს ნაჩვენები 64,068 დესეტინას ტყით და საძოვარით, ტყე იმდენს არას წარმოადგენს, მაგრამ საძოვარი ძვირფასა, იგია თრიალეთის მთები; ყველას მოგახსენება, როგორც საზოგადოების საძოვარე მთელი საქარავლოს თე-ლია, ზაფხულშით ყველა მხრიდან ცხვარს იქ მიგრეკებიან.

იყო შემთხვევები როცა ციციანო კანტორას მონაწილეებისთვის წელიწად შიგაუყვია 60,000 მან. და საციციანო მთის შენახვასაც წელიწადში 24,000 მ. სჭირდება.

თ-დ ციცივილების მონაწილეთ, —როგორც მონასყიდენი,—გლებებიც ყოფილან 26 მონაწილე, ურთებიც სამი,—ესენი თანახმანი გამზადან გაყიდვაზე. საერთოდ გლეხობა მოხარულია, ვინც ამ მთით სარგებლობს, რომ ხაზინის ხელში გადადის საციციანოს მთა. არც საცივივილია მათი ეს სიხარული, რადგან სახელმწიფო გლეხები უფრო უკეთეს პირობებით სარგებლობენ სახაზინო მამულებით, ვიდრე საბატონოთი.

მე კი ამას ვიტყვი, დღეს კანტორა საციციანოს მთისა ცხვრის პატრონებს საძოვარში თითო სულენ 6 კ. ახდენენ და, როდესაც ხაზინაზე გადავა, დარწმუნებული ვარ, სულზე—20 კ. გადაახდენენ.

ამ მთის მონაწილეებს საკმაო ინტელიგენცია ჰყავს, შეძლებულნიც, დარბისელები თავადნიც.

მით უფრო იოლ ნატროშვილის ამბი ვერ გამოვა, აგრეთვე გამოამაჟიკონი და სხვ. შემოტყულები არიან—და რას დახმარებენ?

ერთმა შეძლებულმა კაცმა მთერმა საამილბებრო მამულში იყიდა 100 დესეტინა ტყე და უპატრონოდ უგდია, დაე, იყოს აგრიო, თავის დროზე ფასი დაეღებო, ამისი არ იყოს, რას ეჩქარებოდნენ?

მით უფრო იოლ ნატროშვილის ამბი ვერ გამოვა, აგრეთვე გამოამაჟიკონი და სხვ. შემოტყულები არიან—და რას დახმარებენ?

ერთმა შეძლებულმა კაცმა მთერმა საამილბებრო მამულში იყიდა 100 დესეტინა ტყე და უპატრონოდ უგდია, დაე, იყოს აგრიო, თავის დროზე ფასი დაეღებო, ამისი არ იყოს, რას ეჩქარებოდნენ?

ერთმა შეძლებულმა კაცმა მთერმა საამილბებრო მამულში იყიდა 100 დესეტინა ტყე და უპატრონოდ უგდია, დაე, იყოს აგრიო, თავის დროზე ფასი დაეღებო, ამისი არ იყოს, რას ეჩქარებოდნენ?

ერთმა შეძლებულმა კაცმა მთერმა საამილბებრო მამულში იყიდა 100 დესეტინა ტყე და უპატრონოდ უგდია, დაე, იყოს აგრიო, თავის დროზე ფასი დაეღებო, ამისი არ იყოს, რას ეჩქარებოდნენ?

დარბისელები თავად-დახმარებულნი იყვნენ თე-დ ციცივილი, პოლკოვნიკი არჩილ ივანეს ძე ციცივილი, თავ. ს. ნ. წერეთელი, პოლკოვნიკი დ. კ. მამაკაშვილი და სხვ., ვეღარ მოუვლიათ თავიანთ მამულისთვის, და სხვას ამოტყუებენ. ინტელიგენცია: ლ. ციცივილი, კოტე დიასამიძე, ზაქარია ციცივილი, რეზო ერისთავი, ვინჩკა ციცივილი, ზალიკო მაჩაბელი, მიშა ციცივილი და სხვ. მისაღმებისავე მოგახსენებენ: გავყიდე, გავყიდე, ძლივს მოჭრით ამ მამულს.

თითქმის მთის წინაშე ეს მამული დიდი დამნაშავე ყოფილიყო.

ზოგიერთი ამათგანი სცდლობს ხალხში გაავრცელოს კოპობრაცია, წვრილი კრედიტი და სხვა ამისთანები, მაგრამ ამათ უფრო უკეთესი კოპობრაცია არა ჰქონდათ, ესე იგი კანტორა საციციანო მთისა? და აკი ვერ მოიხმარეს!

შეიძლება ერთი მხრითაც კარგი იყოს, რომ ეს მამული ხაზინაზე გადადის; მამულს შეტყვევნენ, გაამწვინებენ, შემოსავალს ვაოარკეცებენ, მოხელეების ხელში ჩაეარდება!...

სოფ. მოხისში სახაზინო გლეხები ცხოვრობენ და სახაზინო მამული უჭირავთ 969³/₄ დღეობამდე.

შარშან შემოდგომაზე სოფ. მოხისში დიდი აურ-ზაფარი, ერთი თავში ცემა, ერთი-მეორეს შეტაკება გამოიწვია სახაზინო მამულების განთახსორებაში. ვისგანაც ჯერ არს, იყო დანიშნული, მიწის მშობელი მოხისის მამულებისათვის თანასწორ დასაწილებლად.

ვისაც უფრო ბევრი უჭირავს, მათ ყოველივე ღონე იხმარეს, წინააღმდეგობაც გაუწიეს და მიწები არ დაახმინეს.

რასაკვირველია, ის პირნი, რომელნიც მფლობელობენ: ნიკო ლუქინი—40 დ., ლევან ტურაშვილი—28 დ., ტატო ელიაშვილი—28 დ., და გიორგი დიასამიძე—22 დ., არ გაუნაწილებდნენ იმ პირებს, რომლებსაც უჭირავთ, მავალითადაც ვითა ამოკაძეს—¹/₄ დ., შიო ამოკაძეს—ჩარქ ნახევარი, ტატო ამოკაძეს—1 დ., სანდრო ამოკაძეს—¹/₂ დ., ასონა ამოკაძეს—ჩარქ ნახევარი და სხვა.

8 კომლს უჭირავს—თითო ჩარქი, 17 კომლს თითო დლიური და ასე ამ რიგად რომ გამოვარკვიოთ (ჩარქიქიან ექვს დლიურამდე) 81 კომლს უჭირავს—158 დ., 80 კომლს კი (შვიდი დლიურიდან ორმოც დლიურამდე)—811 დლიური, მათში მხოლოდ ერთ კომლს ნიკო ლუქინის ძეს 40 დ., უჭირავს.

მონი იმდენი ჰქვს ამ სამოცმა კომლს, თავიანთი გაყვანაქ და 81 კომლს არ გაუანასწორეს სახნავი მიწები.

მოხისში ბევრი შეგნებული კაცია, ერთობის დროსაც ბევრს მონაწილეობა მიუღია, ბევრიც თანაუგრძობდნენ ამ მოძრაობას, ისინი მზად იყვნენ, მებატონებენ მამული გაყვიო, მაგრამ, როცა საქმე სახაზინო მამულის გათანასწორებაზე მიღვა, სასცკვილოდაც კი არ დაზოგეს ერთმანეთი, ქალი-კაცი, დი-დი-პატარა. ერთმანეთს აღარ სცნობდნენ; მიწის მშობელს რომ დროზე თავი არ დაენებინა, დიდი სისხლის ღწრა მოხდებოდა.

მართალია, შიგა შიგ გლეხებმა ერთი მეორეს მიჰყიდეს სახაზინო მამული როგორც საკუთრება, ერთმა მეორე მოატყუა. ეს კანონს არ შეესაბამება: სახაზინო მამული საერთოა.

კოტე ამოკაძემ აშოლა ეს საქმე და მოთავთა იმ გლეხებისა, ვისაც მეორედ მამული უჭირავს, სწორედ ამ კოტე ამოკაძეს ჰქონია მიყიდული ლევან ტურაშვილისთვის და მისა ნოზაძისთვის 10 დ. სახნავი მამული—275 მან. აგრეთვე ვასილ ყაულაშვილსაც აქვს გაყიდული ვასილ გელაშვილზე—6 დ. ეს გლეხები შემთხვევით სარ.

მამაკაცისა ტფილისის და ქუთაისის გუბერნიაში თითქმის არ განსხვავდებიან.

ქუთაისის გუბერნიაში მუშის ხელის სიძვირე უმთავრესად იმით აიხსნება, რომ აქ ტფილისის გუბერნიისთან შედარებით საკვები მასალა იმავე დროს უფრო ძვირი იყო. მაგალითად, 1909 წელს, ტფილისის გუბერნიაში ჰურის ფასი იყო ზამთარში ფუთი 1 მან. 22 კაპ., ზაფხულში 1 მან. 34 კ., ზამთარში 92 კ., სიმინდისა—80 კ.—98 კ.

70 კ. ქუთაისის გუბერნიაში კი ჰურის ფასი იყო იმავე სეზონში 1 მ. 58 კ., 1 მ. 75 კ., 1 მ. 75 კ., 1 მ. 43 კ. სიმინდისა კი: 81 კ., 98 კ. 102 კ., 83 კ. მასხალამე მუშის ფასის განსხვავება ამ ორ გუბერნიაში უმთავრესად საზრდა-საკვები მასალის სიძვირით აიხსნება. ამას ზედ უნდა დაუმატოთ შედგენი: ტფილისის გუბერნიაში ერთ ოთხ-კუთხიან ვერსტის მანძილზე (სტოვრობს 21,8 სული, ქუთაისის გუბერნიაში 28 ს., მასხალამე, ქუთაისის გუბერნია უფრო მჭიდროდ არის დასახლებული ვიდრე ტფილისისა, მაგრამ ტფილისის გუბერნიაში მაზრის მცხოვრებელი შეადგენენ 78,60/0, ქალაქის კი 24,40/0, ქუთაისის გუბ. ქალაქის მცხოვრებლები 9,210/0, მაზრების მცხოვრებლები 90,790/0. დასასრულ ტფილისის გუბერნიაში გლეხები შეადგენენ 82,40/0, ქუთაისის 89,480/0, მასხალამე ქუთაისის გუბერნიაში, რომელიც უფრო დარბია, ტფი-

ლისის გუბერნიისთან შედარებით, მეტი კონკურენცია არის, ქუთაისის გუბერნიაში უფრო ვაგრცელებულია წვრილი მიწის მფლობელობა. ცხადია ქუთაისის გუბერნიაში უფრო დიდი კონკურენცია და უფრო ნაკლებიც არის მუშის მოთხოვნილება, მიუხედავად ამისა კი მუშა აქ უფრო ძვირია, ეჭვი არ არის მუშის ფასის გაძლიერებაში მონაწილეობას იღებს საკვები მასალის სიძვირე და ეს აზრი უკანასკნელ ქემარტებულად არ ჩაითვლება. მხედველობაში კიდევ ერთი მოსახრება უნდა მივიღოთ. ჩვენს დასკვნას ქემარტებულ მხოლოდ მაშინ აღვივრებთ, როდესაც გვეცოდინება რამდენ 0/0 შეადგენს მუშა შედარებით დანარჩენ მცხოვრებლებისა, რომელიც გამოდის თავის ხელის განსაქირავებლად. ჩვენ არ ვიცით ამ 0/0 რაოდენობა ტფილისის და ქუთაისის გუბერნიაში. ამის ცოდნა კი ძლიერ საჭიროა, რომ ჩვენს დასკვნას უტყუარი ხასიათი მიეცეს, მაინდის კი ეს

